

“Historische stadsmquette” Taxandriamuseum

“Das manjefik, mer zo-iet kannekik ni moake. Das veel te groot veur maai!”
(Fons Goris over de stadsmquette in 's Hertogenbosch, het voorbeeld voor Turnhout)

In één oogopslag Turnhout in 1665 bekijken? Het kan dankzij de maquette van de stad in het Taxandriamuseum. Ze bevat maar liefst 900 gebouwtjes, één voor één getekend, uit hout gesneden, in de grondverf gezet en daarna fijn beschilderd. Ook drie molens, meer dan 20 bruggen, 50 waterputten, ongeveer 2000 bomen, struiken, hekken, heggen, hagen maken deel uit van de maquette. Je komt ogen tekort, en voor stadsgidsen en bezoekers is ze dan ook een unieke introductie op de geschiedenis van Turnhout.

De maquette is tot stand gekomen dankzij de vzw Vrienden van het Taxandriamuseum. De gedegen uitvoering is het werk van Fons Goris en Frans Hens, samen met enkele enthousiaste medewerkers. De gepensioneerde melkboer en ‘knutselaar’ Goris heeft uiteindelijk de taak van maquettebouwer op zich genomen, met name omdat hij eerder attracties van de Turnhoutse kermis op verkleinde schaal had uitgevoerd. De maquette is gebaseerd op de fraaie historische prent van Lucas Vorsterman de Jonge, die in opdracht van Amalia van Solms is vervaardigd rond 1665.

Vanuit een vogelvluchtperspectief is de stadsstructuur uitstekend zichtbaar. Centraal ligt de Markt, in oorsprong het kruispunt van twee handelswegen, de huidige Gasthuisstraat en Otterstraat (oost - west) en de Patersstraat en Herentalsstraat (noord - zuid). Opvallend is natuurlijk vooral het kasteel, te midden van het groen, de ‘Warande’ genaamd. De vroegere hertogen van Brabant zijn gepassioneerde jagers en gebruiken het kasteel als buitenverblijf. Vlak achter het kasteel en de Warande ligt het begijnhof. Op de maquette zien we daar zelfs twee kerken: de huidige kerk uit 1666 en vooraan een oudere kerk die kort na het ontstaan is gebouwd en later is afgebroken. Wie goed kijkt, herkent op de maquette het 16de-eeuwse Huis metten Thoren met het zeshoekig torentje.

Op de foto van de maquette is ook Harry de Kok te zien (°1944) en dat is met reden. De gewezen stadsarchivaris van Turnhout overleed op 30 december 2019.

Als archivaris en conservator was hij decennialang dé autoriteit op het vlak van de geschiedenis en het erfgoed van Turnhout. Dat geldt ook voor zijn rol bij het tot stand komen van de stadsmaquette, zo blijkt uit de brochure 'Historische stadsmaquette. Turnhout in de 17de eeuw'. Uiteraard zorgde Harry voor de historische betrouwbaarheid bij de uitvoering, maar al in de voorbereiding was hij intensief betrokken bij de plannen. Dat bleek bijvoorbeeld bij een bezoek aan 's Hertogenbosch, waar een voorbeeld van een stadsmaquette werd bekeken.

Naast zijn rol als stadshistoricus had Harry ook de supervisie over de drie stedelijke musea: het Taxandriamuseum, het Nationaal Museum van de Speelkaart en het Begijnhofmuseum. Hij had de nodige aandacht voor de inrichting en de uitbreiding van de collecties. De voormalige stadsarchivaris was eveneens actief op het vlak van monumentenzorg en archeologie. Meermaals klom hij op de barricade voor het behoud en de restauratie van bedreigde Turnhoutse gebouwen. Kortom, Harry leefde en ademde Turnhout. De bijzondere stadsmaquette is daar een van de vele voorbeelden van.

Tekst: Peter Hofland

Foto: Stadsarchief Turnhout

Archief & Musea Turnhout

Gegevens:

- **Jaar:** 1988-1991
- **Materialen:** balsahout, beukenhout, beschildering met acrylverf, zand voor wegen, rendiermos voor bomen en struiken.
- **Schaal:** 1 op 400. Deze schaal is gekozen om meer details aan te brengen.
- **Betrokkenen:** stadsarchivaris Harry de Kok, maquettebouwer Alfons Goris, architect Eugene Wauters, kunstenaar Max Selen, medewerkster Stadsarchief Lief Geudens en medewerker Openbare Werken Marcel Dijkmans (maakte deelplannen en geveltekeningen op schaal), molenkenner Dolf Verdegem, schilder Frans Hens en voorzitter van de Kring Taxandria Francis De Vel, directeur W.H. Antonissen van de Centrale Werkplaats Instructiemiddele van het Nederlandse leger.

Inventaris:

Taxandriamuseum (zaal 2 De Vrouwen van Turnhout)
Begijnenstraat 28, B-2300 Turnhout

Bibliografie:

Harry de Kok (red), *'Historische stadsmaquette. Turnhout in de 17de eeuw'* (Turnhout, 1991)

Het object van de maand is een initiatief van Archief & Musea Turnhout. De objectfiche van dit of van een ander object kan steeds geraadpleegd worden op onze websites (doorklikken naar Object in de kijker).

Archief & Musea Turnhout • Druivenstraat 18 • B-2300 Turnhout

Tel: +32 14 44 33 98 • www.archiefenmuseaturnhout.be

v.u.: Paul Van Miert, Campus Blairon 200, B-2300 Turnhout

Vlaanderen
verbeelding werkt

